

การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

The Development of a People Participation Model in Local Development

ปิยะนุช เงินคล้าย¹ วรพัทธ์ ภูพันธ์ศรี² และวีณา พิงวิวัฒน์นิกุล²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนา เก็บข้อมูลจากเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นมี 2 ระดับ ในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมมีทั้งระดับประชาชน ระดับการปกครองท้องถิ่น และระดับอื่นๆ เช่นโครงสร้างของกฎหมาย วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นต้น แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น มีทั้งบทบาทในภาครัฐ ได้แก่ การออกแบบช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และบทบาทภาคประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ : การพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วม

ABSTRACT

In this research investigation, the researcher examines the development of a people participation model in local development, as well as the problems and obstacles in the promotion of people participation in local development. The researcher proposes guidelines for the encouragement of people participation in local development. The researcher used the method of a descriptive approach by collecting data from documents. Findings showed that the people participation model for local development was at two levels: national and local. The problems and obstacles in the participation were at the level of the members of the general public, local administration, and other levels such as the structure of the law, political culture, and others. Guidelines for the encouragement of people participation in local development were the roles of the public sector i.e. the design of channels to participate in and to strengthen the community. The roles of the people sector was to ensure that the members of the general public paid attention to participation.

Keywords : local development, people participation, the development of a participation model

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

ปัจจุบัน การปกครองท้องถิ่นมีการนำแนวความคิดในเรื่องการกระจายอำนาจมาใช้มากยิ่งขึ้น และในรูปแบบนี้ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเอง หรือกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชนโดยคนในชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความจำเป็น ซึ่งประชาชนต้องเลือกผู้นำหรือตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารงานท้องถิ่น ประชาชนต้องเป็นผู้ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น เป็นผู้ตัดสินใจเลือกรูปแบบในการบริหารท้องถิ่น มีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตอบสนองความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนสามารถทราบขั้นตอนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีความเป็นธรรม ลดการทุจริตและความขัดแย้งในการทำงาน โดยการกำหนด รูปแบบการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วม และวิธีการในการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการกำหนดเป็นแนวนโยบายของรัฐอย่างชัดเจนต่อเนื่องนับแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยบัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าว ร่วมให้ข้อมูลตัดสินใจ ติดตามตรวจสอบ ถอดถอนผู้ทุจริต การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐ โดยในส่วนของ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 ให้รัฐต้องดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการจัดบริการสาธารณะ รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาตรา 287 ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมใน

การบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวไว้ด้วย “ประกอบกับร่าง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ได้กำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายมาตรา โดยในมาตรา 78 กำหนดให้รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนรวมในการพัฒนาประเทศต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงลดทอนการตัดสินใจทางการเมือง และกิจการอื่นในบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน”

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีกฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติให้สามารถดำเนินการได้ในรูปแบบวิธีการต่าง ๆ และมีการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการ แต่ก็ยังคงมีปัญหาสำคัญที่ปรากฏให้เห็น 2 ประการ คือ

ประการแรก โครงสร้างกฎหมาย ยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเพียงพอ โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้ คือ

1. บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในด้านการกำกับตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ได้กำหนดสัดส่วนจำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อถอดถอนฯ และสัดส่วนจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนฯ มีจำนวนที่สูงมาก เป็นผลให้การใช้สิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเกิดขึ้นได้น้อยมาก

2. บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ซึ่งกำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น มีการกำหนดจำนวนผู้เข้าชื่อในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

ไว้ค่อนข้างมาก ทั้งยังกำหนดให้ราษฎรผู้เข้าชื่อต้องมีข้อกำหนดที่ชัดเจนว่า มีความประสงค์จะออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในเรื่องใด

4. บทบัญญัติแห่งกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลไก วิธีการดำเนินงาน และกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน การเปิดเผยข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การจัดให้มีการออกเสียงลงประชามติ และการรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาในทางปฏิบัติ

ประการที่สอง กลไกการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นสำคัญ คือ

1. กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมายังไม่มีรูปแบบองค์ประกอบ และกลไกวิธีการดำเนินงานที่เป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง เป็นเพียงกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของฝ่ายจัดกระบวนการเท่านั้นซึ่งทำให้ไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นโดยประชาชนได้

2. ไม่ได้กำหนดให้มีตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่มีความครอบคลุมทุกบทบาทการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ไม่ทราบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นแล้วหรือไม่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด บุคลากรท้องถิ่นไม่มีมาตรฐานกลางในการปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วม ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามความต้องการของประชาชนที่จะพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในประเทศไทยยังมีความไม่ชัดเจน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ท้องถิ่น ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ในครั้งนี้ 1. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น 2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และ 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย 1. เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำรูปแบบไปส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น 2. ได้เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้การวิจัยเอกสาร ประกอบกับการวิจัยแบบพรรณนา โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก เป็นการศึกษา รูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่ามีรูปแบบอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรในแต่ละรูปแบบ โดยศึกษาจากรายงานการประชุมอนุกรมมาธิการด้านการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในคณะกรรมการการปกครองท้องถิ่น สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และเอกสารจากการประชุมโครงการเสวนารับฟังความคิดเห็นเรื่องร่างประมวลกฎหมาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริการ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตำรา และรายงานวิจัยต่าง ๆ ขั้นตอนที่ 2 เป็นการเสนอแนะรูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาที่เหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การพรรณนาและใช้การสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

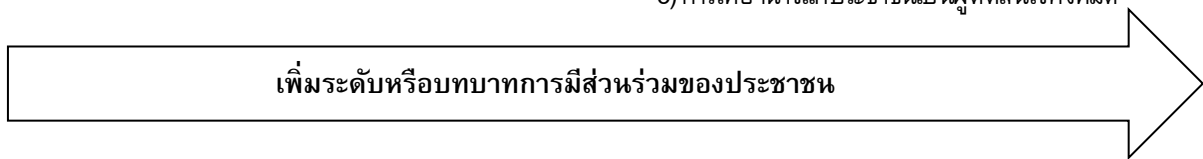
หลักการของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหาร โดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ เน้นการกระจาย

อำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียม อำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรนั้นจะต้องส่งผลต่อชีวิตของประชากร เพิ่มการคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของประชาชน มีความยืดหยุ่น การมีส่วนร่วมนั้นมีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร กระบวนการทางนโยบายและกระบวนการยุติธรรมได้

ตัวแบบนี้นำเสนอโดยสมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วม (International Association of Public Participation)

ซึ่งได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ชั้น ตามหลักการมีส่วนร่วมตามมาตรฐานสากล กล่าวถึงหลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ตาม International Association for Public Participation) ไว้ 5 ระดับ คือ

- 1) การให้ข้อมูลข่าวสาร
- 2) การปรึกษาหารือหรือรับฟังความคิดเห็น
- 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือเสนอแนะแนวทาง
- 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- 5) การให้อำนาจแก่ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด

ชั้นให้ข้อมูลข่าวสาร	ชั้นรับฟังความคิดเห็น	ชั้นเข้ามาสัมผัสบทบาท	ชั้นสร้างความร่วมมือ	ชั้นเสริมอำนาจ
เป้าหมาย				
เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางเลือกและทางแก้ไข	เพื่อได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา ทางเลือก และแนวทางแก้ไข	เพื่อร่วมทำงานกับประชาชน สร้างความมั่นใจกับประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน จะได้รับการพิจารณา	เพื่อเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนาทางเลือก และแนวทางแก้ไข	เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ
สัญญาต่อประชาชน				
ท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร	ท้องถิ่นจะให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งตระหนักถึงข้อมูลและความเห็นจากประชาชนในการตัดสินใจ	ท้องถิ่นจะทำงานกับประชาชนเพื่อให้ความคิดเห็นและข้อมูลจากประชาชนสะท้อนทางเลือก	ท้องถิ่นจะร่วมงานกับประชาชนเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและความคิดใหม่ รวมทั้งนำข้อเสนอแนะของประชาชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้	ท้องถิ่นจะปฏิบัติสิ่งที่ประชาชนตัดสินใจ

ตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน

- การประชาสัมพันธ์	- การลงพื้นที่	- ศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์	- คณะกรรมการร่วม	- การแก้ไข
- การจัดทำรายงาน	ชุมชนของเทศบาล		เอกชน-ท้องถิ่นด้านภาษี	ความขัดแย้ง
ผลงานประจำปี	- การประเมินผล		- คณะกรรมการพัฒนา	โดยประชาคม
- จัดหมายข่าว	การดำเนินงาน			-สภาเมือง

ปัจจัยที่พิจารณาเลือกรูปแบบการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน เนื่องจากบริบททางสังคม วัฒนธรรมมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ปัจจัยมีผลต่อการเลือกรูปแบบที่เหมาะสม เช่น

1. ความเป็นอิสระทางการเงิน พื้นที่นั้นควรมีความเป็นอิสระทางการเงินระดับหนึ่ง ซึ่งอาจมีรายได้ของท้องถิ่นเอง ซึ่งจะทำให้มีสิทธิและความสามารถของรัฐบาลท้องถิ่นในการใช้จ่ายทรัพยากรสาธารณะเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นนั้น

2. วัฒนธรรมทางการเมือง ประชาชนมีความพร้อมและเต็มใจที่จะเข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วม ผู้นำจะต้องมีเจตจำนงให้ประชาชนเข้าร่วมโดยไม่รู้ลึกลับว่าสูญเสียอำนาจการตัดสินใจไป กรณีของประเทศไทยหลายพื้นที่ได้มีการจัดทำแผนชุมชนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการน้ำ ขยะ หรือโครงการอื่นๆ ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้จะทำให้ประชาชนมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม

3. ลักษณะของท้องถิ่น ประกอบด้วย ขนาดของเมือง เมืองใหญ่อาจต้องมีการคัดเลือกตัวแทนหลายระดับมากกว่าเมืองเล็ก ความแตกต่างของประชากร เช่น อุดมการณ์ ศาสนา วัฒนธรรม เชื้อชาติ และภาษา อาจเป็นตัวแปรสำคัญต่อวิธีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ความเจริญของท้องถิ่นก็เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเลือกรูปแบบการมีส่วนร่วม

4. ขอบเขตการดำเนินงาน ประกอบด้วย ความชัดเจนของพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย และการ

ดำเนินงาน ซึ่งหากปัจจัยข้างต้นชัดเจนจะเหมาะสมกับรูปแบบเจรจาหรือร่วมตัดสินใจ หากไม่สามารถระบุผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มเป้าหมายกระจาย ก็จะเหมาะกับรูปแบบให้ประชาชนมาร่วมรับฟังหรือร่วมหารือ

ปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วม 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจในสภาพที่เป็นจริงของชาวบ้านที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากรหรืออื่นๆ เพราะว่า

1.1 การมองเห็นว่าตนจะได้ประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป

1.2 การได้รับการบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดการจูงใจ

2. ปัจจัยด้านโครงสร้างหรือช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าประชาชนจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่างๆ แต่ไม่อาจเข้ามามีส่วนร่วมได้เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการมีส่วนร่วมและไม่ได้อัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม ดังนั้นปัจจัยพื้นฐานในการส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วมได้แก่ การสร้างช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม เช่น

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยอาจเข้าร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ได้

2.2 ควรมีการกำหนดเวลาที่แน่ชัดเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้

2.3 กำหนดลักษณะกิจกรรมที่แน่นอน

3. ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนกำหนดเป้าหมาย

วิธีการ หรือผลประโยชน์ ของกิจกรรมที่พวกเขา ต้องการกระทำ

ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุน การสนับสนุนบทบาทภาคประชาชน และองค์กรชุมชน ให้เห็นความสำคัญและเข้าร่วมดำเนินงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่จากรายงานการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับพื้นที่ยังพบว่า มีประเด็นปัญหาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. ปัญหาในส่วนของประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วม โดยมีสาเหตุหลายประการ ดังนี้

1.1 การไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างไม่เพียงพอ ไม่ทั่วถึงหรือเท่าเทียมกันทุกกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้อง และรวมถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารล่าช้าไม่ทันต่อสถานการณ์ของปัญหา

1.2 การที่ประชาชนไม่เข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมของตนเองว่ามีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่นมากน้อยแค่ไหน คิดเพียงว่ามีผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ก็เพียงพอแล้ว

1.3 การไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลาย ๆ กิจกรรม ที่จำเป็นจะต้องร่วมมือกันโดยอาจเป็นเพราะเงื่อนไขข้อจำกัดด้านเวลาที่ไม่ตรงกัน หรือบางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.4 การที่ประชาชนปฏิเสธไม่เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น ไม่มีเวลา ต้องทำมาหากิน หารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว

2. ปัญหาในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบุคลากรบางส่วน ไม่เห็นถึงความสำคัญในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินงานเพียงเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติหรือข้อสั่งการของหน่วยงานในระดับนโยบายเท่านั้น

2.2 ความไม่เข้าใจในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบวิธี และแนวทางการปฏิบัติในกระบวนการจัดตั้งงบประมาณเพื่อการดำเนินงานในกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงไปกว่าระดับของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทำให้ดำเนินงานผิดพลาดในขั้นตอนปฏิบัติทำให้เกิดการเสี่ยงต่อความผิดจากการถูกตรวจสอบจากหน่วยงานตรวจสอบต่าง ๆ

2.3 รูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนดำเนินงานในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่ชัดเจนที่จะสามารถนำไปเป็นตัวอย่างการดำเนินงาน

3. ปัญหาด้านอื่น ๆ

3.1 โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ

3.2 การขาดแคลนผู้มีทักษะในการใช้เครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.3 ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองและความพร้อมของประชาชน

3.4 การไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ที่จะบอกให้ทราบ ว่าประชาชนมีส่วนร่วมหรือไม่ หรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้ เพราะไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน

3.5 กลไกการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีประสิทธิภาพ

3.6 กลัวไม่กล้าเข้าร่วมในกิจกรรมของรัฐ

ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศไทย พบว่า มีปัญหาใน 2 ระดับ คือ

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับประเทศ ส่วนใหญ่การบริหารงานส่วนกลางจะใช้หลักการรวมอำนาจ ซึ่งไม่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมทางตรง แต่จะเป็นนโยบายและโครงการที่ริเริ่มจากรัฐบาล การมีส่วนร่วมในกระบวนการในระดับนี้อาจกำหนดได้เพียง “รูปแบบการร่วมรับฟัง หรือร่วมหารือ” เท่านั้น เนื่องจากภารกิจของหน่วยงานมุ่งตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนทั่วไปจึงยากที่จะกำหนดขอบเขตของกลุ่มผู้มีส่วน

เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ หากสามารถระบุกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ชัดเจนอาจกำหนดรูปแบบอื่นๆได้ เช่น โครงการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชุมชนหรือสังคม อาจใช้กระบวนการประชาพิจารณ์โดยกำหนดรูปแบบการรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายยิ่งขึ้น เช่น การสนทนากลุ่มย่อย การประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือการประชุมผู้มีส่วนได้เสีย หรืออาจจัดให้มีการประชาคมติเพื่อหาข้อยุติ ซึ่งข้อดีของการทำประชาคมติคือ การเปิดโอกาสให้มีการเสนอความคิดเห็นต่อเรื่องที่ทำประชาคมติอย่างกว้างขวาง แต่ข้อเสียคือ ค่าใช้จ่ายและต้นทุนด้านระยะเวลา

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งด้านการเมืองและไม่ใช้การเมือง ยังไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนว่าประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยัง หน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมมากน้อยแค่ไหน เนื่องจากยังไม่มีมาตรฐานการทำงานที่ชัดเจน ซึ่งแบ่งปัญหาออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้ ปัญหาทางกฎหมาย ปัญหาเรื่องเครื่องมือการมีส่วนร่วม และปัญหาความรู้ของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ

ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบัน

1. ไม่สามารถจำแนก ระบุ ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. หน่วยงานที่จัดทำด้านการมีส่วนร่วมเป็นหน่วยงานภายใน

3. การรับฟังความคิดเห็นจะดำเนินการกรณีส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง แต่หากไม่รุนแรงไม่ต้องรับฟังความคิดเห็น หน่วยงานผู้รับผิดชอบเป็นผู้พิจารณาระดับผลกระทบและระดับการมีส่วนร่วม

4. ภาคประชาชนยังขาดความพร้อม ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมต่างๆ ที่รัฐดำเนินงาน เช่น ภาษาที่เป็นทางเทคนิคทำให้ประชาชนไม่เข้าใจ

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

ในส่วนนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ 1) บทบาทในส่วนของภาครัฐ 2) บทบาทในส่วนของภาคประชาชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทในส่วนของภาครัฐ

1.1 ออกแบบโครงสร้างหรือช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่

1) จัดให้ประชาชนสามารถเลือกรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่เหมาะสมกับความต้องการ เช่น ให้ประชาชนลงประชามติในการเลื่อนสถานะของท้องถิ่นเมื่อมีความพร้อมเพื่อที่จะได้รับการบริการที่สูงขึ้นตามความต้องการ ประชาชนควรมีสิทธิในการกำหนดรูปแบบในการปกครองตนเองของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่

2) จัดให้ประชาชนเลือกผู้นำหรือตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารงานท้องถิ่น ได้แก่การเลือกผู้บริหารทั้งทางตรงและทางอ้อม เลือกผู้แทนเข้าไปบริหารเลือกคณะกรรมการเข้าไปตรวจสอบควบคุมการทำงานต่างๆ

3) การตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน โดย กรรมการร่วมมีสัดส่วนของโครงสร้างครึ่ง-ครึ่ง ระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน และให้ผู้นำท้องถิ่นเป็นประธาน

4) ประชาชนสามารถทราบขั้นตอนการดำเนินงานขององค์การส่วนท้องถิ่นในทุกขั้นตอน จะมีผลให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีความเป็นธรรม ลดการทุจริตและความขัดแย้งในการทำงาน โดยร่วมตั้งแต่การจัดทำแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลแผน โดยมีช่องทางให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบและมีส่วนร่วมได้ตลอดเวลา

5) ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ เช่น เป็นคณะกรรมการในการตรวจสอบกิจกรรมของรัฐ โดยต้องมีการประเมิน ให้ประชาชนประเมิน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน หรือจัดให้มีการประเมินผลในการดำเนินงาน โดยบุคคลและตัวแทนประชาชนเป็นคณะทำงาน ซึ่งการประเมินนี้อาจใช้การลงประชามติ การลงคะแนนเสียง หรือการคัดค้านในกรณีที่ไม่ดำเนินการตามที่กำหนดไว้

6) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ได้แก่ เมื่อมีประเด็นใหม่ที่

ต้องดำเนินการควรมีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อระดมความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับ และมีความรอบคอบในการดำเนินการ

7) การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เมื่อมีบางกรณีที่ไม่ชัดเจน อาจมีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบายในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นหรือการแก้ปัญหาท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เกิดความชัดเจนและมีแนวทางที่เหมาะสมมากขึ้น

8) การจัดกิจกรรมเพื่อการมีส่วนร่วม (รัฐร่วมกับประชาชนในกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน) โดยกิจกรรมบางอย่างรัฐอาจไม่มีกำลังเพียงพอในการดำเนินงาน อาจจัดให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการออกกำลังแรงงาน ออกทรัพยากร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น

9) ประชาชนสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีระยะเวลาในการเปิดเผยพอสมควร โดยท้องถิ่นต้องจัดให้มีช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ ซึ่งประชาชนสามารถได้เข้าถึงตลอดเวลา โดยจัดประชุมสภา ถ่ายทอดสด หรือกิจกรรมอื่นที่สำคัญ เช่น เสี่ยงตามสาย Social Media

10) ขอให้มีการรับฟังความคิดเห็น หรือข้อร้องเรียนจากประชาชน เช่น การจัดทำกล่องแสดงความคิดเห็นเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีสายด่วนร้องเรียน มีเว็บไซต์ตอบคำถาม

11) เปิดช่องทางให้ประชาชนเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภา โดยการถ่ายทอดสดผ่านสื่อ Social Media

12) การจัดทำประชาคมเพื่อกำหนดทิศทางและแผนการพัฒนา โดยระยะเวลาที่ชัดเจน ประเด็นที่ต้องทำประชาคมที่ชัดเจน และประกาศให้ประชาชนทราบ ประชาชนจะได้จัดสรรเวลาและช่วยรวบรวมข้อมูลมาร่วมแสดงความคิดเห็น

13) การทำประชาพิจารณ์ในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน โดยระบุประเด็นที่ชัดเจนในทิศทางที่ต้องการทำประชาพิจารณ์ ประชาชนจะได้เตรียมข้อมูลมาร่วมทำประชาพิจารณ์

14) การสำรวจประชามติ เช่น การทำประชามติถอนถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

15) ประชาชนสามารถประเมินกิจกรรมที่ท้องถิ่นดำเนินการว่าตอบสนองความต้องการของประชาชน

อย่างน้อยเพียงใด โดยมีการถ่ายทอดการประชุมสภาให้ประชาชนได้รับรู้ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต real time

16) กำหนดมาตรการในการป้องกันและช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลร้ายจากการมีส่วนร่วม

17) ปรับปรุงกฎหมายให้ตอบสนองต่อการมีส่วนร่วม เช่น กำหนดรูปแบบในการมีส่วนร่วม กำหนดประโยชน์ในการมีส่วนร่วม กำหนดช่องทางในการมีส่วนร่วม

1.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้มีความพร้อมในการรองรับการมีส่วนร่วม

(1) ปลุกฝังจิตสำนึกให้ระลึกถึงประโยชน์สาธารณะ

(2) ปรับทัศนคติและค่านิยมให้สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

(3) ปรับทัศนคติของประชาชนให้ตระหนักในหน้าที่การเป็นพลเมือง

(4) ฝึกอบรมประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วม

(5) มีการจูงใจให้ประชาชนได้รับรู้ถึงประโยชน์ในการเข้ามามีส่วนร่วม

2. บทบาทในส่วนของภาคประชาชน

2.1 ส่งเสริมให้ประชาชนให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม โดยมีช่องทางในการเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เช่น การเลือกตั้ง การจัดทำแผนการทำงานประชาคม

2.2 จัดทำโครงการส่งเสริมทัศนคติของประชาชนให้ประชาชนคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมและการเมืองซึ่งเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน

2.3 ส่งเสริมให้ประชาชนสนใจในกิจกรรมของท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมของท้องถิ่น กิจกรรมเหล่านี้ประชาชนควรเป็นผู้กำหนดเองว่าต้องการอะไร และดำเนินการเองโดยรัฐเป็นผู้สนับสนุน

2.4 ส่งเสริมให้ประชาชนสนใจในข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น โดยส่งเสริมประชาชนให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และติดตามกิจกรรม หรือการดำเนินงานของท้องถิ่น และนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และประเมินผลแผนด้วยชุมชนเอง โดยผ่านการฝึกอบรมจากหน่วยงานภาครัฐ

2.5 สร้างกิจกรรมที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น เช่น อาสาสมัครที่รวบรวมปัญหาในพื้นที่ และมีแกนนำในการกระตุ้นการมีส่วนร่วม แกนนำจะเป็นผู้สานประโยชน์ให้แก่บุคคลต่างๆ ในชุมชน แกนนำจะเป็นผู้กำหนดกิจกรรม และแกนนำจะเป็นผู้ประเมินผลการดำเนินงานในกิจกรรมนั้นๆ

2.6 เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเพื่อนำมาช่วยในการพัฒนาในท้องถิ่น เช่น สร้างชุมชนผู้ปฏิบัติ (Community of practice : COP) โดยจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้นำชุมชน และให้ผู้นำไปถ่ายทอดให้กับประชาชน และจัดทำเป็นเครือข่ายในการสร้างองค์ความรู้และวิจัยเกี่ยวกับชุมชน

2.7 ตั้งคณะทำงานสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคณะทำงานมีหน้าที่ จัดฝึกอบรมความรู้ให้แก่ชุมชน สำรวจความต้องการของชุมชน จัดทำแผนชุมชน จัดทำประชาคมติจัดทำประชาพิจารณ์ เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของท้องถิ่น ประเมินผลการดำเนินงานตามแผน เป็นต้น

สรุปและวิจารณ์ผล

ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นต้องสอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่และลักษณะของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วัลย์พร, 2561) และปิยวรรณ เงินคล้าย สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย บริบทเชิงพื้นที่ คุณลักษณะของประชาชน การเปิดโอกาสของกฎหมาย ผู้นำท้องถิ่น การสร้างความรู้สึกร่วมกัน ความสามารถในการตรวจสอบ การบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนมีความรู้สึกเชื่อถือ เชื่อมั่น ไว้วางใจ และศรัทธาในการบริหารท้องถิ่น ได้รับประโยชน์และสนองตอบต่อปัญหา ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัญหาการมีส่วนร่วมมีทั้งระดับประชาชน ระดับการปกครองท้องถิ่น และระดับอื่นๆ เช่น โครงสร้างของกฎหมาย วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลที่ว่า มีปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ (นิศรา และคณะ, 2556) และ (ผ่องพรรณ, 2555) สรุปได้ว่าผู้นำชุมชนจะต้องทำหน้าที่สร้างพลังชุมชน ความตั้งใจจริง โดยสร้าง

ความรักความสามัคคีของคนในชุมชนและความเชื่อมั่นศรัทธาที่ต่อผู้นำและกลุ่มผู้นำเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านความคิดบนพื้นฐานของวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน โดยใช้หลักตนเป็นที่พึ่งแห่งตนยึดหลักความพอดีพอประมาณ มีเหตุมีผล โดยผลักดันให้ชุมชนปฏิบัติตามแผนของชุมชนซึ่งยึดถือแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแผนชุมชนที่สร้างความยั่งยืนสมดุลและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น มีทั้งบทบาทในภาครัฐ ได้แก่ การออกแบบช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และบทบาทภาคประชาชนส่งเสริมให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า คุณลักษณะของพื้นที่ที่แตกต่างกันทำให้มีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ วิโชติ (2558) และ (รุจา และคณะ, 2555) สรุปได้ว่ากระบวนการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชน ก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้าน นักวิจัยและผู้เกี่ยวข้องที่มุ่งเป้าไปที่การพัฒนาอย่าง สอดคล้องและหลอมรวม เช่น ระบบช่วยเหลือดูแลในชุมชนเป็นการใช้ความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่ช่วยแก้ปัญหาป้องกันปัญหาในชุมชน มีผลต่อคุณภาพชีวิตและการร่วมกันดูแลซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ให้มีกฎหมายและระเบียบหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น มีระเบียบบังคับให้ทุกหน่วยงานต้องเปิดเผยงบประมาณในสื่อสาธารณะเช่น เว็บไซต์ ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา เปิดเผยการประชุมสภาท้องถิ่น ให้ประชาชนได้รับชม
2. มีกลไก กระบวนการที่ให้ภาคีทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมทางความคิดในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในการปกครองท้องถิ่น เช่น มีช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ได้ร้องเรียน ได้เสนอปัญหา และแนวทางในการแก้ปัญหา
3. กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในหลาย ๆ รูปแบบ ทั้งการเผยแพร่ข้อมูล การจัดประชุม อบรมสัมมนาและ

การให้การศึกษาเกี่ยวกับสิทธิการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ของประชาชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานท้องถิ่น ตั้งแต่ก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และภายหลังการดำเนินงาน เช่น การออกเสียงประชามติระดับท้องถิ่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นตน

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีการบริการประชาชนให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนและจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยไม่ต้องร้องขอ เช่น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางการสื่อสารอย่างหลากหลายและช่องทางอินเทอร์เน็ต มีการส่งสรุปผลการดำเนินงานหรือรายงานประจำปีไปยังครัวเรือนต่างๆ

5. การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำงบประมาณแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีบทบาทสำคัญให้กระบวนการพัฒนาหมู่บ้าน/แผนชุมชนมีการให้ข้อมูลอย่างเข้มข้น จริงจัง เป็นไปตามความต้องการของประเทศ เช่น มีกลไกในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารในการสำรวจความต้องการของประชาชน และนำความต้องการเหล่านั้นมาจัดทำแผน เมื่อได้แผนพัฒนาท้องถิ่นนำแผนมาทำประชาคมอีกครั้งเพื่อยืนยันความต้องการ

การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และจรรยาบรรณทางวิชาการ

ผู้วิจัยได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยประจำสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ รหัสโครงการ RU-HS-RESC/62 และในการตรวจสอบการคัดลอก พบดัชนีความเหมือน (Similarity Index) ร้อยละ 1.07

เอกสารอ้างอิง

ถวิลวดี บุรีกุล. 2552. พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ.พี.กรราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด

นิศรา จันทร์เจริญสุข นิศรา จันทร์เจริญสุข ประภาพร หัสสร้างสี และรัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และ ผ่องพรรณ อรุณแสง. 2556. การพัฒนาแผนชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง บ้านสันลมจอย ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วารสารเทคโนโลยีสุรนารีฉบับที่ 12 (2) (กรกฎาคม-ธันวาคม) 2556 หน้า 12-26

ผ่องพรรณ อรุณแสง. 2555. ภาพสุขภาพของผู้สูงอายุในสถาบันบริการสุขภาพและในชุมชน วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ ปีที่ 35 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน) 2555 หน้า 15-24
รุจา ภูไพบูลย์ สุริยพงศ์ วัฒนาศักดิ์ นารีรัตน์ จิตรมนตรี มณี อภานันทกุล อภา ยังประดิษฐ์ นิตยา สินสุกใส สุจินดา มารูโอะ กุสะ คุววัฒน สัมฤทธิ์ ฉวีวรรณ อยู่สำราญ วัฒนา เทียมปฐม และราตรี ภูศรี. 2555. กระบวนการพัฒนาสุขภาพพอเพียงในชุมชน วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ ปีที่ 35 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม) 2555 หน้า 28-38

วัลย์พร ชินศรี. 2561. การนำแนวคิดงบประมาณแบบมีส่วนร่วม (Participatory Budgeting) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการปกครองท้องถิ่นไทย รัฐประศาสนศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม

วิโชติ จรุงโรจน์. 2558. ความมั่นคงทางสังคมของระบบวนเกษตรยางพาราสู่ความเข้มแข็งของชุมชนชนบทภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน. 8(2) ; 8-15

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. พ.ศ. 2560. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. 6 เมษายน 2560 รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง “การปรับปรุง ระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ : ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.